

Sociologija

Skripta i baze za nedelju 1

Obrađeno po novim prezentacijama i udžbeniku 2020.

SKRIPTE
EKOF

Spremite ispit - lako i efikasno!

SKRIPTE ZA SOCIOLOGIJU 2020/21

Nedelja 1	Nedelja 2	Nedelja 3	Nedelja 4	Nedelja 5	Nedelja 6	Nedelja 7
Nedelja 8	Nedelja 9	Nedelja 10	Nedelja 11	Nedelja 12	Nedelja 13	Nedelja 14

© 2020 Skripte Ekof. Sva prava su zadržana.

Autor zabranjuje beleženja i umnožavanja svog dela u celosti ili delimično, bilo kojim sredstvima, u bilo kom obliku, na bilo koji trajni ili privremeni, posredni ili neposredni način. (član 20. Zakona o autorskom i drugim srodnim pravima „Službeni glasnik RS“, br. 104/2009, 99/2011, 119/2012, 29/2016 - Odluka US RS i 66/2019)

1. Социолошке приче и кључни појмови – теорија

Дефиниција

Уопштено речено, социологија је наука о друштву. С тим у вези, можемо рећи да је социологија основна, општа, објективна и систематизована наука о друштву и друштвеним феноменима.

Предмет изучавања социологије

Социологија изучава на који су начин повезане свакодневне појединачне приче са ширим, колективним причама друштвених група, друштвених система и друштава.

Социологија нам може помоћи да пронађемо смисао у сопственим искуствима, тако што ћемо своје приче поредити са причама и искуствима других. Проучавањем социологије проучавамо личне приче као саставни део веће, тј. шире приче – приче о групама појединаца које имају слична искуства и можда прате сличне друштвене трендове.

Зашто изучавамо социологију?

Најважнији разлог за изучавање социологије почетком двадесетпрвог века је боље разумевање како стичемо своја знања о друштву, а самим тим и боље разумевање себе. Разлог за ово је што имамо многе заједничке карактеристике са другим људима и подложни смо сличним друштвеним притисцима.

Примера ради, медији нам непрекидно приказују приче које нас наводе на размишљање о тим сличностима и разликама међу људима, и њиховим узроцима. За пример можемо узети масакр у средњој школи „Колумбајн“ у Колораду (САД) 20. априла 1999. године где су двојица тинејџера усмртила 13 људи, а потом су извршили самоубиство. „Објашњења“ медија за овај феномен била су различита:

- Једни су истицали да су убице биле девијантне (другачије од „нормалних“ ученика);
- Други су истицали притисак на те појединце да се прилагоде и да буду као остали успешни ђаци, што је довело до овако језивог исхода;
- Трећи су указивали на културне разлике (нпр. избор одеће нападача). Појединци који су починили ово дело су имали различит избор одеће. Изражено језиком социологије, ти ђаци одабрали су да се *прилагоде групном идентитету ПОДКУЛТУРЕ*.

Култура и поткултура

Сходно претходно изложеном уведимо следеће битне појмове кроз дефиниције које је кључно да знате:

- **Култура** представља симболички и научени аспект људског друштва. Култура није биолошки урођена, већ се преноси и размењује путем друштвених интеракција.
- **Поткултура** представља симболе и животне стилове подгрупе у друштву, која често одступа од „нормале“, тј. опште (доминантне) културе ширег друштва. На пример, поткултуре су хипици, рокери, металци, панкери...). Поткултуре понекад називамо и субкултурама (ово су синоними).

Друштвене структуре

Друштвене структуре представљају обрасце организовања који ограничавају, односно лимитирају људско понашање. Друштвене структуре могу бити:

1. ФОРМАЛНЕ (нпр. школе, универзитет, факултет, државни органи)
2. НЕФОРМАЛНЕ (притисци вршњачких група, различити трендови)

Иако друштвене структуре често ограничавају и регулишу наше понашање на разне начине, друштвени живот пружа и мноштво могућности. Људска бића имају креативни капацитет да замишљају исходе својих будућих поступака, да бирају између различитих стратегија и да размишљају о својим поступцима и плановима. То се у социологији формално назива **делање**, односно **сврсисходна акција**.

Алтернативно објашњење

Раније наведена објашњења поменутог масакра су културна и структурна објашњења овог догађаја. Међутим, поједини медији су одбацивали таква културна или структурна објашњења уз аргументе да је адекватније **редукционистичко објашњење** – ово значи да се друштвена појава своди на питање психологије појединца. Заговорници овог објашњења тврде да је наведени масакр дело два психолошки неуравнотежена младића који су имитирали друге појединце. Они одбацују идеје да је овог догађаја дошло услед утицаја забаве пуне насиље или све веће доступности оружја.

Добро социолошко објашњење често се ослања на конструкције које обухватају комбинацију структурних и културних фактора, као и покушаја да се оцени значај тих фактора.

Социолошки приступ друштву

У свакодневном животу тежимо да о себи размишљамо као о јединственим, уникатним бићима. То значи да мислимо, осећамо и радимо на основу наших убеђења, које узимамо здраво за готово, мислећи да смо сами одвојени од друштва. Са друге стране свесни смо да изван нас постоји свет који је „огроман“. Из наше субјективне перспективе као појединца, тај спољашњи свет представља се у виду ресурса, објеката, организација, као и других особа. Другим речима, наш поглед на свет је заснован на индивидуализму. **Индивидуализам** је становиште према којем се друштво посматра као скуп појединаца, од којих сваки има јединствене карактеристике. Са тог становишта свака особа је одговорна за сопствене поступке, а успех и срећа се сматра индивидуалним достигнућем.

С друге стране, **детерминистичко становиште** је становиште да су појединци само део једне велике „друштвене машине“. Ово становиште не истиче јединствене карактеристике појединаца већ их посматра само као елементе велике друштвене конструкције.

Код **социолошког приступа** друштву не постоји јасно разграничење између спољног и нашег индивидуалног, унутрашњег света. Наши поступци су детерминисани друштвених околностима у којима живимо (нпр. чак и кад мислимо о себи, ми то чинимо у оквиру језика и културе који су нам дати, односно у оквиру правила од којих се тешко можемо раздвојити), али је такође несумњиво тачно и да смо сви јединствене индивидуе са својим уникатним особинама.

Питања за вежбање

1. Дефинишите појам социологије као науке.

(4 бода)

Решење:

Социологија је основна, општа, објективна и систематизована наука о друштву и друштвеним феноменима.

2. Предмет изучавања социологије је

(3 бода)

Решење:

начин на који су повезане свакодневне појединачне приче са ширим, колективним причама друштвених група, друштвених система и друштава.

3. Најважнији разлог за изучавање социологије почетком двадесетпрвог века је

(3 бода)

Решење:

боље разумевање како стичемо своја знања о друштву, а самим тим и боље разумевање себе.

4. Дефинишите појам културе.

(4 бода)

Решење:

Култура представља симболички и научени аспект људског друштва. Култура није биолошки урођена, већ се преноси и размењује путем друштвених интеракција.